

Катерина Покляцька,
асп. (Київ)

ПРАКТИЧНИЙ ЖУРНАЛІСТСЬКИЙ ДОСВІД – КРОК У МАЙБУТНЄ

Історична спадщина кафедри історії журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка – це ніби пазл, кожен елемент якого уособлює певний етап її розвитку. Уособленням цього пазлу є викладачі кафедри. Вони відомі своїми науковими дослідженнями та різноманітними працями. Майже кожен із них починав свою практичну журналістську діяльність у різноманітних засобах масової інформації. Як же починалася їхня робота в журналістиці?

Не випадково на кафедрі історії журналістики зараз працюють три члени Національної спілки журналістів України, серед яких Н. Ф. Остапенко має звання Заслуженого журналіста України.

Спробуємо подати кілька важливих елементів цієї професійної таємниці-пазлу, що відтворює журналістське обличчя кафедри.

На вибір професії **Наталії Степанівни Желіховської** значною мірою вплинули батьки, коли назвали її на честь відомої поетеси Наталки Білоцерківець (дівооче прізвище Наталії було також Білоцерківець). У часи студентства неодноразово доводилося розчаровувати однокурсників, які підходили зі схвальними відгуками про вірші Наталії, які насправді належали її тезці.

Як зазначає Наталія Желіховська: «Поетичного таланту у мене не виявилось, але комунікативні здібності завжди штовхали у вир подій, що, мабуть, і вирішило подальшу долю».

У 1989 р. вступила до Київського державного університету імені Тараса Шевченка на факультет журналістики. З другого курсу почала здобувати досвід роботи на телебаченні. Спочатку це була інформаційна програма «Актуальна камера», згодом телеканал «Право» Українського телебачення (УТ), потім перший комерційний канал «ІСТV». Початок 90-х рр. для колишніх радянських республік позначився небувалою економічною кризою – інфляція зростала настільки стрімко, що про заробляння грошей не йшлося. Журналісти, як і більшість громадян, отримували символічні суми. Але брак матеріального заохочення компенсувався можливістю реалізувати себе в обраній професії.

© Покляцька К., 2014

Згодом майже цілодобовий ритм життя тележурналіста довелося змінити на більш гнучкий графік роботи кореспондента Київської міської газети «Шулявка». Одночасно працювала позаштатним кореспондентом газет «Україна молода» і «Молодь України». Доводилося писати на різноманітні теми, в основному соціально-економічні та культурологічні. Також до її обов'язків входило відвідування щотижневих нарад у Жовтневій райдержадміністрації м. Києва. З цим пов'язаний один курйозний випадок. На території Жовтневого району столиці побудували нову церкву, яку «очолив» колишній комсорг одного з промислових підприємств, що припинило свою роботу після розвалу Союзу.

Виступ новоспеченого «батьюшки» на засіданні райдержадміністрації настільки віддалено нагадував образ врівноваженого служителя церкви й відповідав «кращим традиціям» виступу колишнього партійного керівника, що звіт перетворився на невеликий фейлетон. Публікація мала неабиякий резонанс – обурені прихожани готували на редакцію «хресний хід». На щастя, вдалося залагодити конфлікт ще до його розгортання – голова райдержадміністрації закликав колишнього комсорга зберігати громадський спокій. Завдяки цьому випадку була нагода переконатися на практиці, а не з навчальної літератури, що образа релігійних почуттів може спровокувати непередбачувані наслідки.

Професія журналіста, а надто викладача, вимагає неупередженості й обізнаності з різними сферами суспільного життя. Тому завжди є актуальними нові враження, подорожі, книжки й мистецтво.

Вона прийшла додому засмучена. Досить дивна гримаса на обличчі майже завжди усміхненої та життєрадісної Анастасії бентежила її батька Михайла Волобуєва. «Що сталося?», – запитав він доньку. Але у відповідь почув: «Все добре». Він підійшов до неї, обійняв за плечі й сказав: «Доню, у житті буває по-різному, і мені теж не завжди легко, але коли стає важко, то я заспокоюю себе словами: «Поки ти живий, все зможеш!». З того часу ці слова стали спільним життєвим кредо Анастасії Волобуєвої та її батька.

«Не хочу стверджувати, що мріяла з дитинства працювати викладачкою, та ще й в університеті, який у свій час закінчили мої батьки. Так сталося, що до вступу до аспірантури я майже два роки пропрацювала нештатним, а потім штатним кореспондентом у газеті ЛКСМУ «Молодь України», потім у «Робітничій газеті», – зазначає Анастасія Михайлівна. Там вона побачила редакційне життя видань «зсередины». І воно їй дуже сподобалося: цікаві зустрічі з

різноманітними людьми, близькі й далекі відрядження, вир нескінченних захопливих подій...Тож по завершенню навчання в інституті бачила себе газетяркою.

Друковане слово Анастасії Михайлівни знайшло своє відображення на сторінках видань «Киевские ведомости», де вона працювала позаштатним кореспондентом. Також публікувала свої матеріали в провідних газетах країни «Спортивна газета», «Правда України», «Вечерние вести».

Найбільше захоплює Анастасію Волобуєву спортивна тематика. Вона є постійним дописувачем електронного спортивного видання «Міжнародний турнір «Золоті ворота» (www.goldengates.kiev.ua), сайта Асоціації спортивних журналістів України (www.uspa.com.ua), де розкриває емоційне напруження і динаміку спортивних подій, розповідаючи читачам про «найпікантніші» моменти ігор та спортивних діячів.

І хоч вона ніколи не мріяла бути викладачкою, проте нині Анастасія Михайлівна займається не лише практичною журналістикою, активно друкуючи матеріали в різних виданнях, а й науковою та викладацькою діяльністю. Як колись Наталя Миколаївна Сидоренко відкрила для неї захопливий багатогранний світ науки, так і Анастасія Волобуєва продовжує відкривати його для студентів.

Восени 1976 р. студентство активно «відпочивало» на плантаціях з різною городиною. Юна студентка другого року навчання КДУ імені Тараса Шевченка **Наталя Сидоренко** також опинилася серед нескінченних плантацій капусти і буряків, бо була відряджена проходити практику в газеті «Київський університет», де писала про те, як працюють студенти, та хто найбільше збирає урожаю. На сторінках видання друкували її матеріали «Вирушали комсомольці», «Безумовно, працювати!», «Знаттелюбність» та ін.

Після закінчення другого курсу вона поїхала на практику до м. Переяслава-Хмельницького в районну газету «Комуністична праця». Дочку не дуже хотіли відпускати з дому, а батько навіть іронізував: «Про що ти збираєшся писати в районній газеті, будеш коровам хвосту крутити?».

Наталка поїхала, тільки не хвосту коровам крутити, а працювати... Два місяці практики вона поділила на роботу у двох виданнях: районці «Комуністична праця» і всеукраїнській газеті «Молодь України». У першому виданні з-під її «легкої» руки вийшли матеріали «Світла доля твоя», «Глибоке коріння», «Праця звеличує людину», «Дім щасливих мрій» та ін. У другому – Наталя ознайомила чита-

чів із чарівними містами України, написавши нарис «Не той тепер Миргород» (Полтавська область) і «Ваш тихий, милий Каменград» (про мальовниче містечко Кам'янка Черкаської області). Останню адресу авторка обрала не випадково, адже її мама починала працювати тут після закінчення філологічного факультету КДУ в редакції районної газети.

Після завершення кожного навчального року для Наталі Шудри стало звичною справою їздити по різних містах України. Закінчення 3-го курсу не стало винятком. На Полтавщині кажуть: «Була близько коло Полтавської області», але вона була не тільки близько, а й працювала безпосередньо в Полтаві в газеті «Комсомолец Полтавщини». Там вона написала та опублікувала сім матеріалів. Можливо, на сьогодні цього здається замало, але в ті часи – дуже багато.

Наталія Сидоренко працювала позаштатним кореспондентом у Київській молодіжній газеті «Молода гвардія», в українськомовному журналі «Україна» та англomовному «Ukraine», у журналах «Ранок», «Новини кіноекрана», «Друг читача». Вийшла стаття навіть у журналі «Советский Союз», який сьогодні можна порівняти із «Українською правдою».

З найбільш цікавих зустрічей Наталія Миколаївна виділяє інтерв'ю з українською співачкою, народною артисткою Української РСР Євгенією Мірошніченко, яке було опубліковано в журналі «Ukraine», та народним артистом СРСР Богданом Ступкою (журнал «Ранок»).

Досить важко далось інтерв'ю про робітничу династію «Арсеналець, син арсенальця (Батько. Син. Онук. Правнук)», надруковане в газеті «Молода Гвардія». Наталія Сидоренко згадує, що, спілкуючись із кожним представником сім'ї-династії, треба було наче наптовхувати їх на відповідь, кожне слово доводилося ніби «витягувати щипцями».

Здебільшого в газетах «Комсомолец Полтавщини» та «Комуністична праця» давали редакційне завдання. Наприклад, написати про передовий колгосп, і не мало значення про який саме. Або підготувати матеріал про День працівників нафтової і газової промисловості. Ця подія запам'яталася Наталі на все життя.

«У «Комсомольці Полтавщини» для мене цей день став дуже цікавим, адже довелося літати на вертольоті в Гадяч. Політ над газовим родовищем, коли пролітаєш так близько над вишками і факелами, назавжди закарбувався у моїй пам'яті», – згадує Наталія Сидоренко.

Не менш захопливим було відрядження до Казахстану від журналу «Ukraine», в якому згодом вийшла стаття «Оновлений Ман-

гишлак». Мангишлак – це півострів, який входить до складу Західного Казахстану, в основному це місця, пов'язані з іменем Тараса Шевченка, це Новопетрівська фортеця, де відбував останні роки свого ув'язнення Тарас Шевченко. Сьогодні Новопетрівське укріплення називається містом Форт Шевченка. А центром Західного Казахстану півострова є сучасне місто під назвою Шевченко, де було збудовано перший в світі атомний опріснювач води.

Наталія Миколаївна мала нагоду також поспілкуватися з популярним у 1950–1970-х рр. українським модельєром Герцем Мепеном. Він створював свої колекції для Республіканського будинку моделей, характерною рисою його творчості став синтез традиційного класичного крою та етнічних мотивів.

На думку Наталі Сидоренко, для кожного журналіста корисно пройти різні рівні практичних навичок, починаючи з районного видання.

Вихід фільму «Журналіст» у 1967 р., який став переможцем Московського міжнародного кінофестивалю, зробив у ті роки неабиякий ажіотаж серед випускників одинадцятих класів. Чимало абітурієнтів хотіли стати журналістами. **Ніна Филімонівна Остапенко** не була винятком, і бажання для неї знати все, всюди і завжди стало не лише мрією, а й реальністю.

Одразу після закінчення другого курсу студентка поїхала на практику до сонячного міста в Кримську студію телебачення. «Нас тоді одразу взяли на півставки. За практику ми отримували гроші. До молодих людей у ті часи ставилися дуже прихильно, прагнули щось показати, розказати і навчити. Нам влаштували відрядження до Севастополя, Алушти, Алупки та інших курортів», – згадує Ніна Филімонівна.

На практиці протягом двох місяців студенти робили матеріали в інформаційних жанрах – замітки, репортажі та інтерв'ю. За цей час практиканти навчилися не лише оперативно повідомляти про важливі суспільно-політичні події, а й ознайомилися з красотами Кримського півострова та відчули «морський присмак родзинки» журналістського життя Кримської студії телебачення.

Далі рік за роком скарбничка практик поповнювалася новими цікавими знайомствами та різноманітними подорожами по Україні. Пам'ятає Ніна Филімонівна і свою роботу в Дніпропетровську, де вперше побувала в ливарному цеху і побачила ливарне виробництво, технологічний процес виготовлення виливків.

Після закінчення університету три роки Ніна Остапенко працювала в головній редакції місцевого телебачення і радіомовлення

України, а потім вступила до аспірантури і пов'язала своє подальше життя з наукою.

Юною дівчиною **Любов Василівна Боярська** приїхала вступати до Києва «на журналіста». Але у зв'язку з тим, що у неї не вистачало деяких документів, а до закінчення прийому вона не встигала їх привезти з іншого міста, довелося стати абітурієнткою філологічного факультету Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Там прийом документів здійснювався трохи пізніше. Проте, як тим справжнім героям, що завжди йдуть в обхід, їй все-таки поталанило зайнятися журналістською діяльністю. Починаючи з 2002 р., вона працювала протягом трьох років літературним редактором спортивної програми «Команда», яка виходила на телеканалі «ТЕТ». А згодом готувала матеріали: вичитувала та редагувала тексти, стежила за вимовою ведучих тощо.

Незважаючи на те, що **Валентина Петрівна Михайлюта** особисто не працювала в засобах масової інформації, але може розказати про особливості практичної журналістської діяльності чимало. Адже члени її сім'ї – майстерні журналісти, які тримають її в курсі всіх нюансів і новинок, що стосуються роботи в мас-медіа.

Чимало людей можуть пригадати, як колись друкувались у шкільній газеті та мріяли стати журналістами. Проте не у всіх ця мрія здійснилася. Але це не стосується **Олени Дмитрівни Школьної**, яка ще у восьмому класі, будучи активним юнкомом шкільного видання, вирішила стати журналісткою.

Ще школяркою вона писала замітки до районної газети «Апостолівські новини». А згодом її прізвище могли не лише побачити на сторінках видання, а й почути на районному радіо Апостолівського району Дніпропетровської області.

«Ще треті півні не співали», а Олена Дмитрівна вже виходила у прямий ефір, щоб поділитися зі слухачами свіжими новинами. «Іноді запрошувала гостей, але в таку ранню пору, о 6.15, мало хто погоджувався прийти», – пригадує Олена Школьна.

Її майстерність вражала колег, адже вона могла спрогнозувати до секунди свій виступ і визначити скільки він забере часу в розмовному жанрі.

Проте наукова робота більше захоплює Олену Дмитрівну, бо вона розширює можливості для творчого розвитку та самореалізації фахівця.

Практична журналістика для **Андрія Анатолійовича Борця** стоїть на рівні з науковою діяльністю. Ще студентом третього курсу він почав працювати в телевізійному агентстві «Профі-ТВ». Це була продакшн-компанія, яка на той час отримувала гранти від Європейської комісії на освітні проекти про Європу. Там він працював у програмі «WWW.Європа.Life», де вперше дізнався, що таке синхрон та здійснив своє перше знімання. Пропрацювавши півроку, Андрій Борець перейшов кореспондентом новинної служби каналу «К1», який ще тільки запускався. «Перше моє знімання відбулося в перший день ефіру, коли до України приїхав президент Мексики. Я знімав сюжет про те, що знають українці про Мексику», – розповідає Андрій Анатолійович.

Восени 2005 р. він почав працювати на телеканалі «1+1». Один тиждень працював журналістом ранкової редакції ТСН, коли доводилося прокидатися о четвертій ранку – адже о шостій починався ефір. Іншого тижня працював в інформаційно-розважальній програмі «Сніданок з 1+1», де готував матеріали під різноманітні рубрики, такі як огляд преси, ранок чудових людей тощо. «Пригадую знімання, про те, як проводили ранок такі особистості, як український письменник Андрій Курков, народна артистка України Ніна Матвієнко, українські письменники брати Капранови та інші знаменитості», – зазначає Андрій Борець. Під час роботи на телеканалі «1+1» він мав можливість познайомитися з усіма журналістами вечірнього випуску ТСН та режисерами монтажу, з якими і надалі підтримує дружні стосунки.

Через деякий час журналіст перейшов працювати в програму «Чорним по білому», де зробив кілька сюжетів про геймерів, продавців «блакитної крові», про Чорнобиль, анафему і т. п. Згодом проект закрили, і Андрій Анатолійович півтора місяця працював на каналі «СТБ». Після того він пішов працювати у класичну новинну журналістику спеціальним кореспондентом служби новин Національної телекомпанії України. Там він дуже часто літав у від'їждження, побував не лише у багатьох країнах Європи, а й середньоазійських – Казахстані, Азербайджані, Таджикистані. Знімав чимало тематичних сюжетів.

У 2008 р. Андрій Борець став кореспондентом служби новин телеканалу «Інтер», де працювати було значно краще завдяки сучасному технічному забезпеченню. Після звільнення у 2009 р. повернувся на «Інтер» знову в 2010 р., але вже як журналіст публіцистичної програми «Наші». Це була туристично-пізнавальна програма

ма про українців за кордоном. Героїв програми шукали по-різному – через посольства, діаспору тощо. Андрій Анатолійович мав нагоду побувати у відрядженнях в Італії, Іспанії, Індії, Таїланді, Китаї.

З осені 2012 р. працює випусковим редактором телеканалу «BUSINESS».

Якщо запитати в студентів Інституту журналістики Київського національного університету імені Тараса Шевченка, хто читає навчальну дисципліну «Міжнародна журналістика», то всі в один голос скажуть – **Олександр Костянтинович Мелешенко**. Проте чи багато вони знають про нього не як викладача, а журналіста-практика? Напевно, зовсім мало.

Після закінчення в 1977 р. середньої школи № 182 м. Києва Олександр Мелешенко працював в об'єднанні «Кристал» і співробітничав із багатотиражним виданням «Прогрес». Через рік він став студентом першого курсу факультету журналістики Київського державного університету імені Т. Г. Шевченка. На другому-третьому курсах дописував до газети, яка виходила на факультеті журналістики «Київський університет». Починаючи з другого і до кінця п'ятого курсу позаштатно співробітничав з редакцією газети «Молода гвардія», де друкувалися його матеріали, присвячені робітничій, молодіжній та спортивній тематиці. Серед них можна назвати публікації «В авангарді змагання», «Молоді науковці – виробництву», «Із вогню – в чемпіони».

У 1983–1988 рр. він працював кореспондентом багатотиражної газети «Приладобудівник» Київського ВО «Точелектроприлад», де було надруковано багато різноманітних матеріалів. Також у цей період Олександр Костянтинович працював кореспондентом газети «Вечірній Київ».

З жовтня 1995 до січня 1996 р. Олександр Мелешенко був позаштатним оглядачем міжнародних подій Головних редакцій інформації в Україні і за кордон Українського державного національного інформаційного агентства Укрінформ.

У ці роки Олександр Костянтинович працював в інформаційному блоці новин телевізійного каналу «СТБ» – «ММЦ «Интерньюз». Він зняв близько десяти сюжетів на «Вікна-Новини» телеканалу «СТБ».

У 1996 р. друкувався у газеті «Група Б», яка спеціалізувалася на важкій промисловості. Олександр Костянтинович пригадує, що особливих вимог до матеріалів не було, дозволялося писати на вільну тему, яка б не суперечила тематиці видання. Через два роки по-

чав співпрацювати з виданням «Практика підприємництва», де надруковано його статтю «Золотий ключик» про виготовлення ключів, а також матеріали про залізницю та деякі інші.

У 1999 р. працював у газеті «Сегодня», де виходили матеріали в різних жанрах, таких як звіт, прес-конференція, презентація тощо.

З жовтня 1999 р. він пише міжнародні огляди для видання «Нова генерація», яке виходить один раз на два тижні. Через півроку Олександр Мелешенку доручають вести рубрику «Постаті ХХ століття», де він друкує матеріали про Джона Кеннеді, Саддама Хусейна, Мерлін Монро та інших видатних особистостей.

Нині Олександр Мелешенко значно більше уваги приділяє науковій сфері журналістики.

Поезія і наука, а ще журналістика і реклама – іноді буває так, що є потреба осмислити життя навколо в різний спосіб, з різних позицій, спробувати його на смак і на дотик, а ще просто розібрати на складники. І йдеться тут не про крайнощі непокінченого, а лише про грані та пошуки. **Ольга Юрїївна Сухомлин** веде наукові пошуки в царині соціальних комунікацій, новітніх медіа, медіакультури, медіатолерантності, які лежать у сфері її наукових інтересів. Водночас щось зовсім інше бринить у ритмомелодіях її віршів – це пошук сенсів і почуттів, покликань і передчуттів, це щось, про що сказано в метафорах і що переказувати прозою недоречно. Під творчим іменем Ольга Ольхова вже вийшло дві книжки поезії, члена Національної спілки письменників України. Її вірші друкувалися в альманахах та газетних добірках, перекладалися іншими мовами.

Не без поезії творяться і рекламні акомпоненти та інформаційні супроводи брендів, з виробниками яких співпрацює Ольга Юрїївна. Була вона і редактором студентської газети «Анфас і профіль», працювала і працює фрілансером у кількох ЗМІ.

Також вона є засновником і шеф-менеджером ініціативної групи «Медіапартнерство», створеної у 2013 р. Група об'єднує професіоналів у сфері журналістики, як практиків, так і викладачів. 28–30 серпня 2013 р. ініціативна група «Медіапартнерство» провела науково-практичний семінар «Запити сучасних медій і проблеми журналістської освіти: Луцький овальний стіл», в якому взяли участь науковці шести університетів, редактори та журналісти луцьких та волинських засобів масової інформації. Основною метою заходу стало налагодження плідного фахового діалогу між журналістами-практиками та викладачами журналістики для вивчення проблем і

потреб сучасних медіа, виявлення нових медіатенденцій, побудови стратегій вишколу журналіста нового зразка та усвідомлення соціальної відповідальності. Другий науково-практичний семінар було проведено у межах наукової конференції Львівського національного університету ім. І. Франка.

Кожен із викладачів кафедри історії журналістики зробив неабиякий внесок у розвиток не тільки наукової, а й практичної журналістики. Адже їхній інформаційний продукт чи то стаття, чи радіо- чи телесюжет сприяв і сприяє розвитку журналістики. Бо без минулого в журналістики немає майбутнього.